

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 283/2024-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej FELŠÖCI & Partners, s.r.o., Bajkalská 31, Bratislava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave v konaniach sp. zn. BA-1S/34/2021 a sp. zn. BA-1S/188/2021 takto

rozhodol:

- Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaniach sp. zn. BA-1S/34/2021 a sp. zn. BA-1S/188/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Správny súd v Bratislave **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. BA-1S/188/2021 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie **2 000 eur**, ktoré **je** Správny súd v Bratislave **povinný** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Správny súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky **nevychováje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. apríla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny

základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom správneho súdu v konaniach sp. zn. BA-5S/111/2020, sp. zn. BA-1S/34/2021 a sp. zn. BA-1S/188/2021. Správne mu súdu žiada prikázať konať v konaní sp. zn. BA-1S/188/2021 bez zbytočných prietáhov a o priznanie finančného zadosťučinenia 10 000 eur a náhrady trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 283/2024-13 z 30. mája 2024 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v časti, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojich označených práv postupom správneho súdu v konaniach sp. zn. BA-1S/34/2021 a sp. zn. BA-1S/188/2021. V časti, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia uvedených práv postupom správneho súdu v konaní sp. zn. BA-5S/111/2020, ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

II.

Skutkové východiská a sťažnostná argumentácia

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že v napadnutých konaniach vedených pred správnym súdom (predtým Krajským súdom v Bratislave, pozn.) o jej žalobách o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí orgánu verejnej správy [Slovenskej informačnej služby (ďalej len „SIS“)] dochádza k zbytočným prietahom.

4. Žaloba vo veci sp. zn. BA-1S/34/2021 bola podaná 4. marca 2021, súd bol nečinný od 3. septembra 2021 do 17. augusta 2023, pričom 28. marca 2024 došlo k verejnému vyhláseniu rozsudku, ktorý sťažovateľke do podania ústavnej sťažnosti nebol doručený.

5. Žaloba vo veci sp. zn. BA-1S/188/2021 bola podaná 20. júla 2021, súd je nečinný už 2 roky a 5 mesiacov, keď od 18. novembra 2021 nevykonal vo veci žiadny úkon.

6. Sťažovateľka zdôraznila, že v uvedených prípadoch ide o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí orgánu verejnej správy, ktoré sa bytostne týkajú existencie (trvania) služobného pomeru sťažovateľky u žalovanej (SIS), ide teda o obdobu rozhodovania o trvaní pracovnoprávneho pomeru a tieto veci majú súdy riešiť prioritne. Zároveň v uvedených prípadoch ide o veci, ktoré nie sú náročné po skutkovej ani právnej stránke. Správanie sťažovateľky nesťažovalo postup súdu, keďže vždy promptne reagovala na každú jeho výzvu, ako aj na všetky relevantné vyjadrenia žalovanej.

III.

Vyjadrenie správneho súdu

7. Správny súd vo svojom vyjadrení popísal priebeh napadnutých konaní a poukázal na nutnosť prednostného vybavovania skôr napadnutých a lehotovaných vecí, na nedostatočnú obsadenosť súdu sudcami a na množstvo nerozhodnutých vecí, ktoré prevzal ku dňu svojho vzniku.

8. V súvislosti s konaním sp. zn. BA-1S/188/2021 správny súd tiež argumentuje, že písomná fáza je ukončená, vec je pripravená na rozhodnutie, avšak pretože žalovaný trvá na nariadení pojednávania, je potrebné zabezpečiť pojednávaciu miestnosť spĺňajúcu bezpečnostné kritériá, keďže predmetom pojednania sú aj utajované skutočnosti. Správny súd však takouto pojednávacou miestnosťou

nateraz nedisponuje, nie je teda objektívne možné nariadiť termín pojednávania a vo veci je plánovaný opätovný dopyt na zabezpečenie pojednávacej miestnosti v septembri 2024.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Vzhľadom na povahu predmetu napadnutých konaní správneho súdu bolo potrebné, aby sa ústavný súd zaoberal otázkou aplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Podľa pôvodného stanoviska Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) do rozsahu pôsobnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru nespádali spory, v ktorých vystupovali štátni zamestnanci, ktorých pracovná náplň vykazovala špecifické znaky verejnej správy konajúcej z pozície verejnej moci poverenej ochranou záujmov štátu či samosprávnych celkov. Typickými vykonávateľmi takýchto činností boli ozbrojené sily a polícia (Pellegrin proti Francúzsku, rozsudok veľkého senátu z 8. 12. 1999, § 66).

11. Neskôr sa však dospelo k výkladu, podľa ktorého na to, aby bol štátny zamestnanec vyňatý z ochrany vyplývajúcej z čl. 6 dohovoru, musia byť splnené dve podmienky. Podľa prvej z nich právny poriadok dotknutého štátu musí výslovne vylučovať prístup k súdu v prípadoch určitých pozícií či kategórií zamestnancov. Podľa druhej podmienky vyňatie z ochrany podľa čl. 6 dohovoru musí spočívať na objektívnych dôvodoch spojených so záujmom štátu. Iba skutočnosť, že dotknutá osoba je súčasťou sektoru alebo služby podieľajúcej sa na výkone verejnej moci, nie je sama osebe určujúca. Aby vyňatie bolo ospravedliteľné, nestačí preukázať, že sa štátny zamestnanec podieľa na výkone verejnej moci alebo že existuje zvláštne puto dôvery a lojality medzi ním a štátom ako zamestnávateľom. Je totiž potrebné preukázať aj to, že predmet sporu je viazaný na výkon verejnej moci alebo že je ním ohrozené už uvedené zvláštne puto. Preto v zásade nič neospravedlňuje vyňať z ochrany poskytovanej čl. 6 dohovoru bežné pracovné spory, ako napr. spory týkajúce sa mzdy, náhrad a ďalších práv tohto typu (Vilho Eskelinen a ďalší proti Fínsku, rozsudok veľkého senátu z 19. 4. 2007, § 50 – § 55).

12. Ako všeobecný princíp preto v súčasnosti platí, že skutočnosť, že ide o spor vedený štátnym zamestnancom proti štátu, sama osebe nebráni aplikovateľnosti čl. 6 dohovoru. Výnimka prichádza do úvahy len za súčasného splnenia dvoch podmienok (prístup k súdu musí byť vylúčený už na základe vnútroštátneho práva a vylúčenie tohto prístupu musí spočívať na objektívnych dôvodoch súvisiacich so záujmom štátu).

13. Slovenský právny poriadok možnosť súdneho preskúmania rozhodnutia riaditeľa SIS o zamietnutí odvolania sťažovateľky proti jej služobnému hodnoteniu a potvrdení jej služobného hodnotenia (konanie sp. zn. BA-1S/34/2021) a rozhodnutia riaditeľa SIS o zamietnutí rozkladu sťažovateľky proti personálnemu rozkazu riaditeľa SIS, ktorým bola sťažovateľka prepustená zo služobného pomeru príslušníka SIS (konanie sp. zn. BA-1S/188/2021), nevyklučuje, čo v konečnom dôsledku zakladá aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru na daný prípad.

14. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

15. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

16. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

17. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' vecí, kde je sťažovateľka žalobkyňou v konaniach o preskúmanie zákonnosti uvedených rozhodnutí riaditeľa SIS, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende súdov v rámci správneho súdnictva, preto dĺžka konaní pred správnym súdom nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávaných vecí. Vo vzťahu k predmetu napadnutých konaní ústavný súd zdôrazňuje, že tento svojím charakterom patrí k tým, u ktorých sa vyžaduje zvýšená starostlivosť zo strany konajúceho súdu, keďže rozhodnutie o ňom sa týka postavenia sťažovateľky v štátnej službe a má tak pre ňu samotnú priamy existenčný význam obdobne ako veci týkajúce sa pracovno-právnych vzťahov.

18. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutých konaniach, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetných konaniach k zbytočným prietahom.

19. Napokon ústavný súd hodnotil postup správneho súdu (resp. Krajského súdu v Bratislave ako jeho právneho predchodcu) z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v doterajšom priebehu napadnutých konaní, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, z vyjadrenia správneho súdu a z predložených súdnych spisov. Súd bol vo veci sp. zn. BA-1S/34/2021 nečinný 1 rok a 11 a pol mesiaca, keď od doručenia repliky sťažovateľky 3. septembra 2021 vykonal ďalší úkon – zaslanie uvedenej repliky žalovanému až 17. augusta 2023. Vo veci napokon rozhodol rozsudkom z 28. marca 2024, ktorý nadobudol právoplatnosť 13. mája 2024. Pokiaľ ide o konanie sp. zn. BA-1S/188/2021, súd bol nečinný 2 roky a 2 mesiace, keď od doručenia repliky sťažovateľky 18. novembra 2021 vykonal ďalší úkon – zaslanie uvedenej repliky žalovanému až 18. januára 2024. Vo veci zatiaľ nie je nariadený termín pojednávania (na ktorom trvá žalovaný), keďže správny súd zatiaľ nedisponuje pojednávacou miestnosťou spĺňajúcou bezpečnostné kritériá na prejednanie utajovaných skutočností.

20. Vo vzťahu k obrane správneho súdu spočívajúcej v argumentácii o nedostatočnej obsadenosti súdu sudcami a o množstve nerozhodnutých vecí, ktoré prevzal, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99). Rovnako, pokiaľ ide o argument správneho súdu o nemožnosti nariadenia termínu pojednávania vo veci sp. zn. BA-1S/188/2021, keďže zatiaľ nedisponuje adekvátnou pojednávacou miestnosťou, ústavný súd konštatuje, že ani nedostatočné materiálne-technické vybavenie súdu nemôže byť na ťarchu účastníkom konania a nemôže zbaviť súd zodpovednosti za vzniknuté prieťahy (obdobne napr. IV. ÚS 301/2018, I. ÚS 150/2021).

21. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutých konaniach došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

22. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

23. Hoci ústavný súd zistil, že postupom správneho súdu v konaní sp. zn. BA-1S/34/2021 došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, neprikázal mu, aby v tomto konaní konal bez zbytočných prieťahov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy, pretože označená vec už bola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená.

24. Pokiaľ však ide o konanie sp. zn. BA-1S/188/2021, ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom správneho súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, mu prikázal, aby v tomto konaní konal bez zbytočných prieťahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená.

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

26. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 10 000 eur, čo odôvodnila celkovou dĺžkou napadnutých konaní, nečinnosťou súdu a neistotou, keďže už viac ako 3 roky nie je rozhodnuté o trvaní či netrvaní jej služobného pomeru.

27. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

28. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

29. Vzhľadom na dĺžku konaní vedených správnym súdom, resp. jeho právnym predchodcom, ako aj na jeho už uvedenú neodôvodnenú nečinnosť, berúc do úvahy predmet konaní na správnom súde, správanie sťažovateľky, skutočnosť, že napadnuté konanie sp. zn. BA-1S/34/2021 bolo už právoplatne skončené, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie 2 000 eur pre sťažovateľku za primerané finančné zadosťučinenie. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľky nevyhovel.

V.

Trovy konania

30. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

31. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

32. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľke náhradu trov konania 856,75 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2024 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 343,25 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 13,73 eur. Uvedené sumy sa zvyšujú o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, keďže právna zástupkyňa sťažovateľky je platiteľkou tejto dane.

33. Priznanú náhradu trov konania je správny súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. augusta 2024

Robert Šorl
predseda senátu